

РЕФЕРУВАННЯ ТА АНОТУВАННЯ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ ЯК МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ НАВЧАННЯ ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДУ

Система вправ навчання письмовому перекладу досить детально розроблена представниками харківської школи перекладу професора Л. М. Черноватого [1; 2; 3; 5], однак, на наш погляд, не вичерпує все можливе розмаїття методів і прийомів навчання перекладацькій діяльності здобувачів вищої освіти відповідних освітньо-професійних програм і може бути розвиненою та доповненою. Система вправ навчання / вивчення письмового перекладу, відповідно до зазначеної методичної концепції, передбачає виділення трьох основних типів: 1) підготовчі вправи; 2) вправи на формування навичок перекладу; 3) вправи на розвиток професійних умінь перекладача [4, с. 216-217].

Процес перекладу є багатограним, а попит на різні види перекладу в глобалізованому і, разом з тим, прагматично налаштованому сучасному світі повсякчас зростає, тому заклади вищої освіти мають відповідати цим викликам, а викладачі – невпинно удосконалювати і розширювати арсенал методичних прийомів і відповідно – вправ і завдань до них.

Практична підготовка перекладачів спрямована на формування навичок письмового та усного перекладу, уміння опрацьовувати інформацію різного змісту і обсягу на замовлення клієнтів. Відповідно у здобувачів потрібно сформувати не лише навички здійснення доперекладацького аналізу тексту оригіналу, опрацювання лексико-семантичного наповнення вихідного тексту, пошук еквівалентів і варіантних відповідників, мотивований вибір способу передачі безеквівалентних лексичних і граматичних одиниць і власне самого перекладу – трансформації тексту однією мовою у текст мовою перекладу,

а й спроможність вдаватися до різних видів адаптивного транскодування, зокрема скороченого, адаптованого, анотативного і реферативного перекладу. Зазначені різновиди адаптивного транскодування мають комунікативно-прагматичну спрямованість і цілком зорієнтовані на потреби реципієнтів, їхні уподобання та запити. Адаптивне транскодування іншомовного оригіналу має параперекладацький характер і може бути представлене як об'єднання двох послідовних перетворень: переклад; задана адаптація тексту перекладу. Всі типи адаптивного транскодування різною мірою схожі на переклад. Проте їх об'єднує з перекладом комунікативна вторинність: це завжди лише виклад (репрезентація) первинного тексту іншою мовою.

Вправи на формування професійних компетентностей перекладачів, зокрема здатності виокремлювати з тексту релевантну для реципієнта інформацію, передавати цю опрацьовану інформацію засобами мови перекладу, посідають важливе місце в системі вправ навчання письмовому перекладу і мають активно застосовуватися в освітньому процесі. Анотування та реферування є адаптивно-синтетичним процесом, що спрямований на змістову компресію тексту, результатом якої є формування вторинного змісту у форматі анотації та реферату.

Розробка вправ на змістову компресію може мати комплексний характер і бути частиною навчального комплексу, розробленого з конкретною дидактичною метою. Завдання до вправ на формування навичок анотування і реферування текстів іноземною мовою можуть мати такі формулювання: 1) прочитайте текст іноземною мовою; визначте стиль і жанр; виділіть у тексті основні проблеми, що розглядаються автором; перекладіть українською мовою інформаційно скомпресований варіант; 2) з тексту іноземною мовою випишіть з кожного абзацу по одному реченню, що мають найбільше смислове навантаження; об'єднайте виписані речення в текст; перекладіть українською мовою; 3) до поданого тексту іноземною мовою складіть перелік ключових слів, які б стисло

відбивали основний зміст тексту; перекладіть ключові слова українською мовою; 4) до поданого наукового тексту іноземною мовою складіть словничок термінів відповідної наукової галузі; за тлумачним і термінологічним словниками з'ясуйте їхні дефініції; перекладіть терміни українською мовою (завдання може мати зворотний напрямок: від україномовного тексту до іноземного); 5) випишіть з тексту іноземною мовою багатокомпонентні словосполучення (для наукового тексту – багатокомпонентні термінологічні словосполучення); підберіть до них аналоги, що складаються з меншої кількості слів; перекладіть аналоги українською мовою (або у зворотному напрямку); 6) до поданої наукової статті напишіть анотацію / реферат; перекладіть іноземною мовою тощо.

З метою розвитку навичок швидкого згортання чи розгортання тексту доцільно в межах навчального комплексу розробити певну кількість вправ на декомпресію; завдання до них будуть мати протилежні за змістом формулювання: 1) за поданими ключовими словами (науковими термінами певної галузі) складіть текст обсягом 500-700 символів (можна зазначити інший обсяг); перекладіть складений текст іноземною мовою (чи навпаки); 2) поданий текст іноземною мовою розширте до 2500-2600 символів; перекладіть розширений текст українською / іноземною мовою; 3) напишіть словниковий диктант-переклад; із словами складіть словосполучення (двокомпонентні та багатокомпонентні); з трьома словосполученнями (на вибір) складіть речення тощо.

Отже, викладач у процесі розробки навчально-методичного комплексу, метою якого є формування фахових компетентностей перекладачів, буде прагнути виявити творчий підхід та свою індивідуальність, тому запропоновані формулювання завдань до вправ на анотування та реферування (компресію) мають суто рекомендаційний характер.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ганічева Т. В. Методика навчання майбутніх філологів усного

англомовного двостороннього перекладу у галузі прав людини : дис ... кандидата пед. наук : 13.00.02. Харків, 2008. 182 с.

2. Ольховська А. С. Методика навчання майбутніх філологів передачі імплікатур тексту оригіналу в усному перекладі з української мови на англійську: дис ... кандидата пед. наук : 13.00.02. Харків, 2011. 186 с.

3. Червінко О. Є. Формування перекладацької складової фахової компетентності перекладача. Розвиток навичок скороченого запису у майбутніх перекладачів та повнота фіксації суттєвої інформації тексту оригіналу в усному послідовному перекладі. *Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи : колективна монографія / за ред. Л. М. Черноватого, О. А. Кальниченка та О. В. Ребрія. Вінниця : Нова книга, 2013. С. 506–532.*

4. Черноватий Л.М. Методика викладання перекладу. Вінниця: Нова Книга, 2013. 376 с.

5. Черноватий Л.М. Основи розробки системи вправ для навчання професійно спрямованого письмового перекладу. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2011. № 6-7. С.320-329.